

MEET – MORE EQUAL EUROPE TOGETHER

CRACIS AANBEVELINGEN VOOR ACTIES BESTEMD VOOR DE BRUSSELSE OVERHEDEN

Context: In het kader van het Europees project *MEET – More Equal Europe Together*, met als doel islamofobie te voorkomen ten aanzien van moslimmeisjes en -vrouwen of meisjes en vrouwen die als dusdanig worden aanzien, bracht **POUR LA SOLIDARITÉ-PLS** een aantal kernspelers samen die strijden tegen discriminatie en die ijveren voor een meer inclusieve samenleving, onder meer ten aanzien van moslimmeisjes en -vrouwen. In dit kader werd het *Comité de réflexion et d'action contre l'islamophobie sexiste* (CRACIS - Reflectie- en Actiecomité tegen Gendergerelateerde Islamofobie) opgericht dat deskundigen van verschillende milieus samenbrengt (het collectief Kahina, het Collectief Tegen Islamofobie in België (CTIB), EVEIL, Unia en het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen). Dit Comité werd belast met de reflectie over en de inzameling van gegevens over gendergerelateerde islamofobie en met het overmaken aan de bevoegde Belgische overheden van een lijst met aanbevelingen met het oog op de preventie van gendergerelateerde islamofobie waarin concrete actiepunten zijn opgenomen.

INLEIDING

Weigering van toegang tot verschillende diensten (huisvesting, shopping, vrije tijd, sport, enz.) en tot de arbeidsmarkt; discriminatie, agressie (voorbeeld: afrukken van de sluier) ... Moslims of personen die als dusdanig worden aanzien, moeten het hoofd bieden aan talrijke daden van geweld en discriminatie overal in Europa¹. De hoofdstad van Europa, Brussel, die 1,2 miljoen inwoners samenbrengt met 184 verschillende nationaliteiten, is geen uitzondering. Onder de personen die door islamofobie worden getroffen, vindt men vooral meisjes en vrouwen: voor het jaar 2019 registreerde het Collectief Tegen Islamofobie in België (CTIB) een oververtegenwoordiging van meisjes en vrouwen, het ging meer bepaald om vrijwel 90% van de personen die daden van een islamofobe aard meldden². Een verontrustend gegeven volgens het CTIB³ is het feit dat de drie sectoren waarin moslimmeisjes en -vrouwen de meeste discriminatie ondergaan ook de drie sleutelsectoren zijn voor de emancipatie van vrouwen: tewerkstelling, onderwijs en vrije tijd.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest leven vele gemeenschappen naast elkaar waaronder de moslimgemeenschappen. Deze gemeenschappen worden echter gestigmatiseerd en worden opgesloten in stereotypes die sterk verankerd zijn in de mentaliteit en die door personen die er het voorwerp van uitmaken vaak worden verinnerlijkt.

Dit kan onder meer worden verklaard door een vertekend beeld van de Islam en van de moslims zoals dit wordt verspreid door de media en de sociale netwerken. De berichtgeving door de Westerse media van de internationale evenementen trekt immers een negatief beeld op doorspekt van misvattingen over fundamentalisme en moslimgodsdienst. Gebrek aan kennis en desinformatie spijzen bijgevolg de vooroordelen tegen moslims en meisjes en vrouwen *a fortiori*, onder meer door de zichtbaarheid van hun religieuze overtuigingen wanneer zij de sluier dragen. Moslimmannen dragen immers geen “zichtbaar teken” van hun religieuze overtuiging, met uitzondering van een baard, die moeilijk te onderscheiden is van een baard van een leek, wat aangeeft dat de neutraliteit van een uiterlijk niet steeds onpartijdig is⁴.

Moslimmeisjes en vrouwen worden ten volle geraakt door wat we de “intersectionaliteit van discriminaties” noemen, een discriminatie omwille van meerdere motieven die elkaar versterken en met elkaar in interactie gaan. Herkomst, religieuze overtuiging en gender zijn met elkaar vervlochten en moslimmeisjes en -vrouwen worden in het bijzonder blootgesteld aan discriminatie en geweldpleging. De sluier en de betekenis die eraan wordt gegeven door de bevolking, liggen vaak aan de grondslag van stereotypes en vooroordelen die leiden tot discriminatie (zogenaamde onderwerping, afhankelijkheid van een echtgenoot, zogenaamde wens om veel kinderen te krijgen, enz.).⁵

¹ In een onderzoek van 2017 tekende het European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) op dat 17% van de moslimrespondenten beweren dat ze in de 5 voorbije jaren werden geconfronteerd met discriminatie; https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2017-eu-minorities-survey-muslims-selected-findings_fr.pdf. Voor België registreerde Unia 951 dossiers aan meldingen gebaseerd op geloofsovertuigingen voor het jaar 2019. In **meer dan 86% van de gevallen** wordt de islam beoogd; Unia, verslag 2019 “Werken aan een gelijkere samenleving voor iedereen”: <https://www.unia.be/fr/publications-et-statistiques/publications/rapport-annuel-2019>

² CTIB, actualiteitsverslag 2019: https://ccib-ctib.be/wp-content/uploads/CCIB_PUBLIC_PDF_RapportActivitesCCIB/CCIB_Rapport2019_Juin2020.pdf

³ CTIB, analyse 2016: <https://ccib-ctib.be/index.php/2016/03/08/existe-t-il-une-dimension-sexiste-dans-les-actes-islamophobe-en-belgique/>

⁴ Opinie van een collectief van moslima's: <https://www.lalibre.be/debats/opinions/citoyennes-feministes-et-musulmanes-57dabba635704b54e6c338cc>

⁵ Resultaten van de werkzaamheden van het CRACIS. Zie ook in het buitenland: Van der Valk, Islamofobie en Discriminatie, Nederland, Amsterdam University, Amsterdam, 2012, blz.19

Politieke actie is noodzakelijk om te strijden tegen islamofobie tegen meisjes en vrouwen door er de diepgaande oorzaken van aan te pakken en concreet te handelen voor de inclusie van alle vrouwen.

Deze lijst met aanbevelingen van acties neemt pistes op geïdentificeerd door CRACIS, op basis van de respectieve uitwisselingen en expertises van zijn leden. Ze is opgebouwd rond thema's waarbij het prioritair bleek om concrete acties uit te werken om te strijden tegen gendergerelateerde islamofobie. Het gaat om volgende thema's:

1. Monitoring
2. Verbetering van de reglementering
3. Opvoeding
4. Tewerkstelling
5. Sensibilisering
6. Media
7. Samenwerking

MONITORING

Banalisering, verinnerlijking van discriminatie, gebrek aan vertrouwen in de instellingen en zelfs vrees van deze instellingen, de redenen waarom slachtoffers van discriminatie deze niet melden, variëren. Om doeltreffend te kunnen optreden tegen een fenomeen, is het echter primordiaal om het fenomeen te begrijpen; en om het te begrijpen, moeten we een systeem uitwerken om de gegevens op een doeltreffende wijze in te zamelen en op te volgen.

Wat betreft monitoring, zouden volgende acties moeten worden geïmplementeerd door de bevoegde overheden en diensten:

- Coördineren en centraliseren van de inzameling van gegevens in Brussel en versterking van de transparantie rond deze gegevens:
 - *De projecten aanmoedigen en ondersteunen zoals dat over de verbetering van de gegevensinzameling inzake gelijkheid (IEDCB gevoerd door UNIA);*
 - *Coördineren van de gegevensinzameling inzake meldingen tussen de 6 zones van de Brusselse politie.*
- Hervormen van het registratiesysteem van de aangiftes die bij de politie worden gedaan om er het discriminatiemotief van "islamofobie" in op te nemen en toe te laten om de intersectionele dimensie van bepaalde discriminaties in overweging te nemen;
- De statistische tools ontwikkelen die in staat zijn om het fenomeen van islamofobie als dusdanig te meten (en niet meer via de categorie van discriminaties gebaseerd op de religieuze overtuiging of herkomst) en rekening te houden met de intersectionele dimensie van het fenomeen van gendergerelateerde islamofobie ;

- De slachtoffers of getuigen van feiten van discriminatie of geweld aanmoedigen om deze te melden terwijl erover wordt gewaakt een juiste begeleiding te voorzien voor slachtoffers die emotioneel meer zijn geraakt dan een getuige:
 - *Investeren in de verspreiding van de bestaande instrumenten bij de meest relevante spelers (onder meer coaching initiatieven om klacht te kunnen indienen tegen bedrijven);*
 - *Aanvullende tools creëren en verspreiden (voorbeeld: een praktische fiche die duidelijk en synthetisch aangeeft waar feiten van islamofobie geweld/discriminatie kunnen worden gemeld; een meldingsfiche voor slachtoffers die aangepast is aan hun bijzondere kwetsbaarheid op het ogenblik van de melding).*
- Een doeltreffend systeem van gegevensverwerking ontwikkelen:
 - *Daartoe moeten de nodige middelen worden toegekend aan de verschillende spelers die zijn betrokken bij het gegevensverwerkingsproces.*
NB: De gegevensinzameling is een eerste stap nodig in het proces van de verwerking van de gegevens. Het kan niet de enige zijn.

VERBETERING VAN DE REGLEMENTERING

Er bestaat een *juridisch corpus* dat tot doel heeft discriminatie te bestrijden. Het volstaat om zich daarop te baseren om te ijveren voor meer gelijkheid in de feiten en zich niet te beperken tot een theoretische gelijkheid, zonder concrete implementering.

Volgende acties zouden moeten worden geïmplementeerd door de bevoegde overheden en diensten:

- De gegevensbanken coördineren/centraliseren voor meer samenhang en om de transparantie inzake gegevens te versterken;
- De effectieve implementering van de wetten ter bestrijding van discriminatie aanmoedigen;
- De effectieve implementering van de wet ter bestrijding van seksisme in de openbare ruimte van 2014 aanmoedigen:
 - *De praktijken van de verschillende gemeenten harmoniseren in termen van het sanctioneren van seksistische daden;*
 - *De wet ter bestrijding van seksisme in de openbare ruimte van 2014 evalueren;*
 - *De nodige financiële en menselijke middelen toekennen nodig voor het verwezenlijken van deze acties.*
- Deze punten opnemen op de agenda van de relevante interministeriële conferenties, zoals de interministeriële conferentie over vrouwenrechten.

ONDERWIJS

Uit de werkzaamheden van CRACIS en het overleg gevoerd in deze context komt volgende alarmerende vaststelling voort: het onderwijssysteem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bevordert geenszins de inclusie en versterkt integendeel de bestaande stereotypen waarbij de voorkeur wordt gegeven aan een eurocentrisch systeem, onder meer in de lessen geschiedenis en godsdienst.

In dit opzicht zouden volgende actiepistes moeten worden in overweging genomen door de bevoegde overheden:

- Islamofobie en haar genderdimensie integreren in het programma van de lessen burgerschap;
- De integratie van de islamofobie en haar genderdimensie aanmoedigen en zelfs verplichten in de lessen gewijd aan diversiteit die worden verstrekt aan toekomstige leerkrachten.

TEWERKSTELLING

De tewerkstelling is één van de sectoren waar feiten van discriminatie die zijn gebaseerd op religieuze overtuigingen (96 gevallen die door Unia in 2019 werden geregistreerd) of gender (332 gevallen opgetekend door het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen in 2019) het meest talrijk zijn. Op dit vlak is het aanbevolen om:

- Gendergerelateerde islamofobie te integreren in de opleidingen diversiteit voor managers en HR;
- Vakbonden van werkne(e)m(st)ers op te leiden over deze thematiek;
- De bedrijven te sensibiliseren voor dit thema via de dienst Diversiteit van Actiris;
- E-div te verspreiden, een virtueel instrument dat toelaat diversiteit in de onderneming beter te beheren en vertrouwd te raken met de vigerende reglementering.

SENSIBILISERING

Zoals reeds werd benadrukt, spijsst een gebrek aan kennis van de andere en zijn of haar cultuur de stereotypes en vooroordelen die eruit voortvloeien. Alle componenten van de Brusselse samenleving (burgers, bestuurders, overheids- en privédiensten, ...) sensibiliseren is van het allergrootste belang om doeltreffend te strijden tegen islamofobie jegens moslimmeisjes en -vrouwen.

In dit opzicht zouden volgende actiepistes moeten worden in overweging genomen door de bevoegde overheden:

- De informatie verbeteren over de kwesties verbonden met islamofobie, waaronder deze voor meisjes en vrouwen:
 - *Een participatief actieonderzoek voeren over het thema islamofobie jegens moslimmeisjes en vrouwen;*
 - *De resultaten van dit actieonderzoek breed verspreiden;*
 - *De bestaande documentatie over het onderwerp rechtstreeks verzamelen op de website van Unia, onafhankelijke overheidsinstelling die strijdt tegen discriminatie en die de gelijkheid van kansen in België behartigt.*
- Federerende educatieve evenementen organiseren rond de kwesties inzake de moslimculturen;
- De opleidingstools promoten in samenwerking bijvoorbeeld met UNIA of CTIB;
- De kwestie van islamofobie jegens moslimmeisjes en vrouwen integreren in de bestaande relevante opleidingen:
 - *Politieagenten opleiden in het kader van de diversiteitsopleidingen;*
 - *De deelname van zoveel mogelijk personen aan deze opleidingen verzekeren, onder meer door de opleidingen voor de politie te baremiseren;*
 - *De financiële en menselijke middelen nodig voor de bestending van deze opleidingen toekennen.*

MEDIA

Een belangrijke rol is weggelegd voor de media (geschreven pers, online, sociale netwerken) in de verspreiding van islamofobe ideeën. Het is hoogdringend om op dit vlak op te treden. Daartoe is het aanbevolen om:

- De media te sensibiliseren voor islamofobie jegens meisjes en vrouwen en over hun rol in de versterking van dit fenomeen:
 - *Initiatieven aanmoedigen zoals de week tegen islamofobie met als thema “Islamofobie in de media en de pers”;*
 - *Steunen op de resultaten van dergelijke initiatieven om goede praktijken en/of nieuwe actiepistes bestemd voor de media te ontwikkelen.*
- De media betrekken bij de sensibilisering van het grote publiek inzake islamofobie jegens meisjes en vrouwen door de nadruk te leggen op hun rol als peacemaker;
- Zich baseren op de verschillende acties en initiatieven die werden ondernomen in andere gebieden die te maken hebben met de bevordering van de gelijkheid en inclusie waarbij de media zijn betrokken.

SAMENWERKING

Aangezien de uitdagingen in het kader van de strijd tegen islamofobie jegens moslimmeisjes en -vrouwen te maken hebben met Gelijkheid van Kansen, een transversale bevoegdheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, vergen zij een samenwerking tussen alle stakeholders.

Inzake samenwerking zouden volgende actiepistes moeten worden overwogen:

- Samenwerken met de betrokken personen wanneer er maatregelen inzake islamofobie, onder meer jegens meisjes en vrouwen, worden overwogen en/of genomen;
- Overheidsinstanties moeten een globale en gecoördineerde aanpak van de problematiek uitwerken:

Samenwerking aanmoedigen binnen de interministeriële conferenties;

- Met de verenigingen (militanten, gebonden aan geloofsovertuiging, feministen, cultureel, enz.): de projecten van het middenveld ondersteunen met het oog op het voorkomen van islamofobie, seksisme en gendergerelateerde islamofobie:
 - *Partnerschappen tussen de verschillende sectoren aanmoedigen;*
 - *De nodige financiële en menselijke middelen toekennen voor de ontwikkeling van projecten van het middenveld om islamofobie, seksisme en gendergerelateerde islamofobie te voorkomen.*